

nomiske baggrund og en undersøgelse af paavirkninger udefra, først og fremmest fra Tyskland og hertugdømmerne. Da saa mange af Danmarks adelsmænd i det 16. og 17. aarhundrede var af tysk eller holstensk oprindelse eller i hvert fald havde gods i hertugdømmerne, kan det paa forhaand synes sandsynligt, at forholdene her kan have paavirket udviklingen i Danmark. Paa enkelte punkter som f. eks. hals- og haandsretten véd vi ogsaa, at det har været tilfældet. Men ogsaa paa anden maade har forfatteren afgrænset sit emne for snævert. Der er emner af central betydning for det belyste problem, som han har ladet ligge. Det gælder først og fremmest vornedskabet, et af de vigtigste spørgsmaal i forbindelse med fæstebonden retsstilling. Det gælder ogsaa en foreteelse som herlighedsretten. Uden at forstaa den, vil man ikke kunne give en helt rigtig bedømmelse af hele fæstespørgsmaalet.

Der vil saaledes kunne rettes anker mod Dr. Fussings værk, men disse formindsker selvfølgelig ikke den store værdi af det arbejde, der faktisk er gjort, de undersøgelser der er foretaget, og de betydningfulde landvindinger for den historiske videnskab, der er naaet. »Herremænd og Fæstebonde« vil for enhver, der i fremtiden vil beskæftige sig med dansk landbrugshistorie, blive en bog, man ikke vil kunne komme udenom, for mange — og ikke mindst for lokalhistoriskere — vil den blive en værdifuld haandbog og raadgiver i en række landboretlige problemer.

Johan Hvidtfeldt.

Carl Lindberg Nielsen: Varde Bys Historie.
(Varde 1942.)

Bortset fra mindre Afhandlinger og Artikler har Vardes Historie hidtil ikke været behandlet. Byraadet har derfor grebet Jubilæet i 1942 som Anledning til at udgive en Skildring af Byens Fortid. Arbejdet har været overdraget nuværende Arkivar ved Landsarkivet i Viborg Carl Lindberg Nielsen, der allerede i lang Tid havde beskæftiget sig med Emnet, og som Resultat foreligger nu en Bog paa 325 Sider med mange Illustrationer og Kort.

Da Varde aldrig har spillet nogen Rolle i Danmarks Historie, maa Bogen blive Lokalhistorie i egentligste Forstand,

og Forfatteren har Æren af at have leveret det grundlæggende Værk om Byen, fra hvilket al senere Forskning maa gaa ud. Der er nedlagt et overordentligt stort Arbejde i Bogen, hvor alle trykte og utrykte Kilder synes taget i Anvendelse, saa det vil næppe være muligt at finde noget Materiale, der i væsentlig Grad vil ændre det skildrede Helhedsbillede. Særlig for Personalhistorien synes Arbejdet saa udførligt, at der næppe er nogen blot nogenlunde betydelig Personlighed i Byens Historie, uden at han har fundet Omtale.

Bogen minder i sit Anlæg meget om Arne Sundbos Værk om Slangerup og Frederikssund. Paa begge Steder er der ogsaa ofret stor Energi paa at gøre Rede for Købmands- og Magistratsslægter (der jo i ældre Tid ofte var de samme). Selv om disse Familier har haft stor Betydning for Vardes Skæbne, forekommer det dog Anmelderen, at andre Sider af Byens Liv er blevet trængt noget tilbage. Det vilde have været interessant at høre lidt mere om Vardes Betydning som Omegnens økonomiske Centrum, om dens Haandværk og Industri. Byen laa midt i den Egn af Jylland, der havde den største Produktion af Jydepotter. I en Afhandling i dette Tidsskrift af Jens Olsen (2. R. IV. Bd.) nævnes i Slutningen af Christian 4's Regering en Pottemagerkone og en Pottemager i Varde, og det vilde maaske være Umagen værd at undersøge, om Tilvirkningen af Jydepotter i ældre Tid har været drevet i Varde og senere er blevet forlagt til Omegnen. En saadan Udvikling kendes fra Skive. Tilvirkningen paa Varde-Egnen har haft Betydning for hele Landet, og Sagen er derfor ikke saa ligegyldig, som man ved første Øjekast synes.

Et udførligt Personregister forøger Bogens Betydning som Opslagsværk.

H. S.

Peter Riismøller: Aalborg, Historie og Hverdag.
(Aalborg 1942.)

I Anledning af 600-Aaret for Valdemar Atterdags Udstedelse af den først kendte Stadsret for Aalborg har Byen udgivet en Købstadshistorie. Den er forfattet af Museumsinspektør, cand. mag. Peter Riismøller. Bogen er ikke i Boghandelen.